2007 жыл, 27-чи НОЯБРЬ, ГЕУЮРГЕ КЮН. №228 (17879)

ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН БЕРИ ЧЫГЪАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАГЪАСЫ 3 СОМДУ

ПРЕЗИДЕНТ САГЪАТ

Эки жылгъа биз ёсюуню жолуна чыкъгъанбыз

Арсен Каноков РФ-ни Президенти Владимир Путинни кёргюзтюую бла КъМР-ни башчысына 2005 жылда 28-чи сентябрьде салыннганды. Андан бери эки къыйын жыл озгъанды. Ала тири къармашыуну, республикада жашауну игилендириуню, алгъыннгы жангылычланы кетериуню амалларын излеуню, тюбешиуледен, ары-бери барыудан, келиуден, инвесторла бла сёлешиуледен толу жылла болгъандыла...

Жарыкъ, айбат байрамла бардырылгъандыла, жангы школла бла культура юйле ачылгъандыла, майданла бла фонтанла жангыртылгъандыла.

Властьны бек магъаналы ишлерини эмда республиканы башчыларына алыкъа не зат этерге керек болгъаныны, жууукълаша келген айырыуланы эм кёп башха затланы юслеринден Арсен Каноков 18-чи ноябрьде КъМР-ни къырал телевидениясында «Президент сагъатда» айтханды. Республиканы башчысы аны www.presidentkbr.ru сайтына тюшген обращениялагъа бла телевизоргъа къараучуланы соруулларына жууапла бергенди.

Ол бериуню бек магъаналы темалары бюгюннгю интервьюдадыла.

-Хурметли Арсен Баширович, Сиз властьха келгенли эки жыл болады. Ол кезиуню ичинде тамамланнган бек магъаналы ишлеригизни юслеринден айтсагъыз эди.

-Къысха айтханда, арт эки жылда экономикада, финансла сферасында низам салыннганды, мындан ары айныуну стратегиясы белгиленнгенди. 2008 жылны бюджети, прогнозгъа кёре, 19,2 миллиард сом боллукъду (2005 жылда бюджетге жаланда 6,5 миллиард сом тюшгенди). Республиканы тыш борчу эки жыл мындан алгъа 5,5 миллиард сом болгъан эсе, бусагъатда КъМР-де жаланда 800 миллион сом чакълы бирни тёлерге къалгъанды.

Быйыл бюджет сферада иш хакъ бла байламлы борчну тёлеп бошаргъа къолубуздан келгенди. Арт эки жылда аны ёлчеми да 35 процентге ёсгенди. Налогладан тюшген ахча да иги кесек кёбейгенди. Файдаланы ёсе барыулары бла Къабарты-Малкъар Россейде юч алчы регионну санындады. Республика 2008 жылда Къабарты-Малкъарны социальный-экономика айныуун терклендириуге, экономиканы финансла болумун игилендириуге эмда биле-биле дотацияны азайтыугъа бурулгъан «ючжыллыкъ» бюджетге кёчеди. Келир жыл дагъыда къурулушну, ол санда индустриялы жашау журтланы къурулушларын, жашау журт-коммунальный мюлкню, туризмни бла эл мюлкню айнытыугъа энчи эс буруллукъду.

-Республиканы экономикасы айный, бюджет а ёсе баргъанына биз къууанабыз, аны бла ёхтемленебиз. Алай республиканы халкъыны къолайсыз къауумуна ол не берликди?

-Бюджет – экономиканы ёзегиди. Анга къошула барса, экономика бла байламлы тюрлю-тюрлю жумушладан сора да, социальный борчланы да хайырлы тамамларгъа онг чыгъады. Республикада энди электроэнергияны,газны, сууну тохтатхан адет къалгъанды. Энди хар адамгъа да къыйналмай жашарча болумла къурала барадыла. Жангы школла ишленнгендиле, жолла игиленнгендиле, мекямла жангыртылгъандыла, тазаланнгандыла, майданла бла паркла тизгинли болгъандыла, жангы суу эм газ быргъыла тартылгъандыла.

Бу тюрлениуле ара микрорайонлада артыкъда бек эсленедиле, алай аз-аздан биз хар орамгъа бла арбазгъа жетерикбиз. Билемисиз, манга бир школчу, сайтыма жазып, аны быйыл Московская орамда хайырланылыргъа берилген школгъа кёчюрюрлерин тилегенди. Жууунургъа, тешинирге да жерлери болгъан уллу эм аламат спортзалы, актовый залы, заманнга келишген оборудованиясы да болгъан тынгылы окъуу юйде окъургъа сюйгенин билдиргенди. Адамла хар кереклери да болгъан юйледе жашаргъа, ишлерге, окъургъа, тёгереклеринде тизгинлиликни, ариулукъну кёрюрге сюйгенлерин мен бек игиге санайма

Ишибиз бла адамлагъа келир заманнга ийнаныулукъну, жамауатда бола тургъан затлагъа сансыз болмауну къайтаргъаныбызгъа, уллу кёллюлюкден бла мугурайыудан къутула баргъаныбызгъа мен бек ыразыма. Аны магъанасы уллуду! Халкъыбыз таза, хар кереклери да болгъан шахарлада бла элледе жашаргъа тийишлиди. Мындан ары да, республиканы бюджети ёсе баргъаны къадар, адамланы жашау къолайлары да игилене барлыкъды.

Къысхасы, экономика кюч ала барса, республика социальный жумушланы да ол къадар кёп тамамларыкъды. Сёз ючюн, алыкъа уллу болмагъан иш хакъны бла пособияланы ёсдюрлюкдю. Биз халкъны эки минг, эки минг бла жарым сом алгъан къауумуна болушлукъ этиуню онгларын табаргъа керекбиз. Баш борчубуз- Къабарты-Малкъарны хар юйюрю да иги жашарча этиудю.

-Келир жыл а къаллай боллукъду?

-Айтханымча, келир жылдан ючжыллыкъ бюджетге кёчебиз. Анда Къабарты-Малкъарны социальный-экономика айныуун терклендирирге, финансла болумну тап халгъа келтирирге эм бюджетни дотациясын азайтыргъа белгиленеди. 2008 жылда биз къурулушха, жашау журт-коммунальный мюлкге, туризмге, эл мюлкге энчи эс бурлукъбуз, инновация технологиялагъа баш магъана берликбиз.

Айхай да, районланы бла эллени социальный-экономика айныуларында проблемала да бизни кёз аллыбыздан кетерик тюйюлдюле. Мен республиканы шахарларында бла районларында дайым да бола турама, асламысына баргъанма эмда алада халны кеси кёзюм бла кёргенме. Суу бла жалчытыугъа, социальный-культура магъаналы объектлеге, муниципальный жоллагъа къараргъа, халкъгъа социальный эм башха болушлукъ этерге керек болуп турады. Биз ол жумушланы тамамларгъа себеплик этебиз, аланы контрольда тутабыз. Къуру быйыл окъуна алагъа деп республикалы бюджетден къошакъ халда 100 миллион сом бёлюрге белгилегенбиз.

-2-чи декабрьде Къырал Думагъа айырыула боллукъдула. Ала Сизге не магъана тутадыла? КъМР-де «Единая Россия» жанлы болгъанланы саны федеральный араны Сизге эм саулай республикагъа да кёз къарамын тюрлендираллыкъмыды?

- Бир жанындан, «Единая Россия» партиядан кандидатланы республикалы тизмесини башына жазылып, мен, айхай да, манга Конституция берген эркинликлени барысын да хайырланып, партия айырыулада бет жарыкълы болурча этерге кюреширикме. Башха жаны бла уа, Къабарты-Малкъарны Президентича, мен аны гражданларыны сайлау этерге эркинликлерин къоруулаогъа керекме, ма олду мени баш борчум.

Не жашырлыгъы барды: мен «единороссланы» тизмесинде эсем, айырыучуланы республиканы башчылары бардыргъан къыйын реформалагъа къалай къарагъанларына къол кётюргенлерине кёре багъа бичерикме. Федеральный араны юсюнден айтханда уа, ийнаныгъыз сиз манга, айырыуланы итоглары аны республика бла халларын тюрлендираллыкъ тюйюлдюле. Къыралны башчылары Къабарты-Малкъаргъа, Федерацияны хар башха субъектинеча, жаланда игилик излейдиле. Манга да, республиканы башчысынача, кесигиз ангылагъанлыкъдан, «Единая Россия» къол кётюрюуледе алгъан процентлеге кёре къаралмайды. Ол процент аладан эсе манга магъаналыды, реформаланы жолу андан ары барыргъа керек болгъанын бла къалгъанын билир ючюн.

-Сиз акъыл этгенден, регионланы таматаларыны асламысы «Единая Россияны» тизмелерине не ючюн башчылыкъ этгендиле? Путин анда болгъаны ючюнмю?

-Сиз айырыула аллы кампанияны къалай баргъанына къарай эсегиз, Россейни Президенти «Единая Россияны» тизмесине башчылыкъ этеригини юсюнден партия съездде, регион башчыла сайлауларын этип бошагъанларындан сора билдиргенине эс бургъан болурсуз. Мен а бу партияны нек сайлагъанма? «Единая Россия» бюгюнлюкде шарт ишле бардыргъан, къыралны алжаусуз айнытыуну деменгили борчларын тамамларгъа къолундан келген жангыз партияды. Айхай да, сёкген, бютюнда кесинге бир тюрлю жууаплылыкъны алмай, битеу болгъан затны аманлагъан неден да тынчды. Ол жаны бла къарагъанда, «Бу да осал, аны да алай этерге керек тюйюл эди»,-деп, оппозицияда тургъан тынч эди. Бир къарачыгъыз: бир зат этмегенле,бир тюрлю жууаплылыкъ жетмегенле кимден да къаты къычырадыла. «Единая Россия» уа жууаплылыкъны кеси бойнуна алыргъа къоркъмайды. Ол ишни къурагъан партияды, аны борчлары, проблемалары да кёпдюле. Алай тамамланмазлыкъ проблемала болмагъанларына мен ишексизме. Жаланда ийнаныулукъ, къатылыкъ, шарт борчла керекдиле. Мени кесими энчи адамлыкъ позициям ма алайды, «Единая Россияны» идеологиясы да олду.

-Сиз къалай къарайсыз, республиканы властьларына къажау артыкъда къаты сюелгенле, власть структуралада къуллукълагъа салынсала, олсагъат тынчайырыкъ болурму эдиле? Алгъын алай болгъанды.

-Айтып къояйым: республиканы власть структураларына тюшюу къаллай эсе да бир уллу ашаугъа-жашаугъа батылыу деген магъананы тутмайды. Властьда ишлемеклик ауур жюкдю, бирде ыспасы-бюсюреую болмагъан. Аны себепли тамакъларын жыртып айланнган, керексиз жаншагъандан, кимге да сёгюм салгъандан, ётюрюкле бла кеслерине даража излеген къауумланы биз къуллукъла бла «сатып алыр» умутубуз жокъду. Бизге тюзлюк бла ишлеген профессионалла керекдиле- аллайлагъа властьха жол ачыкъды, ала не миллетден болгъанларына, къаллай дин тутханларына да къарамай.

-Сёз ючюн айтханда, бир-бир партияланы келечилери бюджет ёсгенликге, иш хакъгъа къошулмайды деп терслейдиле Сизни, ала властьха келгенлей, бизни битеу къыйынлыкъларыбыз да жокъ боллукъдула, дейдиле. Россейни Стабилизация фондун тыш къыралдан Къабарты-Малкъаргъа ётдюрюп, мында промышленность предприятияла къураргъа, ишсизликни къурутургъа айтадыла.

-Бу затланы айта, кесигиз да ышардыгъыз, аланы болмачылыкъларын, фантазиялада мурдорланнган сёзле болгъанларын ангылайсыз. Къысхасы, айырыула аллында, эштада, кезиулю кере, «алтын хазнала» къураргъа сёз берeдиле, артда, биягъыча, аланы юслеринден унутуп къояр ючюн. Алай мен ала къайгъылы тюйюлме, эслиле кеслери айырырла тюзню бла терсни. Бусагъатда алгъын 10-15 жылны ичинде уллу къуллукълада тургъанла биягъы властьха ёшюн урадыла. Алай а ол жылланы ичинде сиз халкъгъа не зат этгенсиз деген бош соруугъа уа бир тюрлю жууап бералмай къаладыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Телеграмма

Жарсыгъанын билдиргенди

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков Пятигорск-Владикавказ маршрутда жюрюген автобусну пассажирлери ёлгенлерине жарсып, Север Осетия-Алания Республиканы башчысы Таймураз Мамсуровха телеграмма жибергенди.

-Къабарты-Малкъарда хатасыз адамланы бушуулу ишге тюбетген ол кюйсюз ишге уллу чамланып тюбегендиле. Ёлгенлени жууукъларына бла ахлуларына бизни атыбыздан къайгъы сёз берииригизни тилейме,-деп айтылады телеграммада.

Эсигизге салабыз: 22-чи ноябрьде Север Осетия-Алания Республиканы бла Къабарты-Малкъарны чегинде адамланы ташыгъан «Икарус» автобус чачдырылгъанды, ол кезиуде 17 пассажирден тёртеулен, ол санда бир сабий да, ёлгендиле. Дагъыда онючюсю, жаралы болуп, Север Осетияны Эльхотово элинде больницагъа жетдирилгендиле.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Саугъалау

Жигитликлери эм борчларына кертичиликлери ючюн

Парламентни юйюнде законла чыгъарыучу органны Сыйлы грамоталарын бериу бла байламлы къууанчлы жыйылыу болгъанды. Кёп жылланы ахшы ишлегенлери, законлукъну бла право низамны кючлендириуде уллу жетишимле болдургъанлары ючюн КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла Россейни Федеральный къоркъуусузлукъ службасыны КъМР-де Управлениясында эм право низамны сакълаучу органлада ишлегенлени бир къауумy саугъаланнганды.

Республиканы парламентини Председатели Бечелланы Илияс ФСБ-де ишлегенлеге ахшы къуллукъ этгенлери, борчларын бет жарыкълы толтургъанлары, гражданланы къоркъуусузлукъларын жалчытыугъа, эркинликлерин къоруулаугъа уллу къыйын салгъанлары ючюн ыспас этгенди. Ол дагъыда саугъаланнганланы жууукълашып келген байрамлары – Россей Федерацияны Къоркъуусузлукъ органларында ишлегенлени кюню бла алгъышлагъанды, Ата журтха этген къуллукъларында жетишимле болдурурларын, насыплы, кийик саулукълу болурларын, юйюрлеринден къууанырларын сюйгенин билдиргенди.

Алгъыш сёзлеге КъМР-ни Парламентини Председателини заместители Людмила Федченко, Парламентни Законодательство, къырал къурулуш эм жер-жерли самоуправленияны вопрослары жаны бла комитетини председатели Руслан Абазов да къошулгъандыла, ала къоркъуусузлукъну органларында ишлегенлени профессионал усталыкъларын, жигитликлери да не уллу багъагъа, не бийик намысха-сыйгъа да тийишли болгъанларын чертгендиле.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Эс буругъуз!

«Единая Россия» партияны Генеральный Советини Президиумуну ЗАЯВЛЕНИЯСЫ

Хурметли айырыучула!
Багъалы шуёхла!

Арт заманда бизни партиягъа къажау бурулгъан провокациялa терк-терк этиле башланнгандыла. «Единая Россияны» башчылары къол салгъанча кёргюзтюлюп, ётюрюк письмола басмаланадыла эм жайыладыла. Бир-бир регионлада белгисиз адамла, партияны атындан юйлеге, школлагъа барып, «айырыучуланы реестрлерин» къурайдыла. Жалгъан агитаторла партиябыз тутхан ыздан арталлыда башха болгъан материалланы юлешедиле.

«Единая Россия» партияны Генеральный Советини Президиуму «Единая Россияны» ол провокаторла бла бир тюрлю иши болмагъанын билдиреди. Биз политика кюрешни аллай жорукъларын терсге санайбыз. Бизни партия ол кир амаллагъа, айырыу законодательствогъа бузукълукъ этиуге къажау не заманда да къаты сюелгенди.

Къыралыбызны халкъын сакъ болургъа, политика хыйлачылагъа кеслерин алдатмазгъа чакъырабыз. Россейни гражданларыны тюз информациягъа таянып сайлау этерге онглары болургъа керекди. Биз жанлы болгъанла ётюрюкню бла кертини бир бириндeн айыраллыкъларына, тюз сайлау эталлыкъларына ийнанабыз.

КъМР-ни ПАРЛАМЕНТИНИ ПРЕЗИДИУМУНДА

Гражданла власть органла бла байламлыкъланы кючлендиредиле

Республиканы Парламентини кезиулю жыйылыуунда жыйырмадан артыкъ вопросха къаралгъанды. Аны Парламентни Председатели Бечелланы Илияс бардыргъанды.

Законодательство, къырал къурулуш эм жер-жерли самоуправленияны вопрослары жаны бла комитетни председатели Руслан Абазов «Россей Федерацияда гражданланы обращенияларына къарауну жорукъларыны юслеринден» Федеральный законнга тюрлениуле кийириуню юсюнден» федеральный законопроект бла шагъырей этгенди, ол Къырал Думаны къарауна законодательный башламчылыкъча жибериллигин билдиргенди. Руслан Абазов айтханнга кёре, бюгюнлюкде гражданланы власть эм башчылыкъ этген органлагъа обращенияларыны саны иги кесек ёсгенди, ол а адамла кеслерини конституция эркинликлерин толу жалчытыр ючюн, къырал учреждениялa бла байламлыкъла къураргъа кюрешгенлерине шагъатлыкъ этеди.

Аны бла бирге атсыз обращенияла да кёп болгъандыла, аланы асламысында ётюрюк затла жазыладыла. Ол себепден Федеральный закондан аллай письмолагъа къараргъа борчлу этген болумланы кетерирге, жаланда аманлыкъ ишге хазырланыуну неда аманлыкъ этиле тургъаныны юсюнден жашырын билдириуле бла обращениялагъа къараргъа деп, аллай предложение берeдиле депутатла.

Андан сора «Каббалктурист» ОАО-ну президенти Владимир Каловха сёз берилгенди. Ол Президиумну членлерине бирге ишлегенлери ючюн жюрек ыразылыгъын айтханды эмда Россейни Социальный туризмини ассоциациясыны оноуу бла Парламентни башчысы сыйлы саугъа бла саугъаланнганын билдиргенди. Жыйылгъанла къарс ура тургъанлай, Владимир Калов Бечелланы Илиясха сыйлы белгини бергенди.

Бу хычыуун жумуш тамам этилгенден сора депутатла башха субъектлени законодательный башламчылыкъларыны уллу къауумуна къарагъандыла.Башха регионладан коллегаларыны къыралны башчыларына багъаланы ёсюп баргъанларын тохтатыуну мадарларын этерлерин тилеп жазгъан обращенияларын къабыл кёргендиле. Урунуу эм социальный политика жаны бла комитетни председателини заместители Валентина Гуляева урунуу пенсияны юйюрню кечиндирген адам ёлгени бла байламлы тохташдырылгъан кесегин ёсдюрюуню юсюнден обращение бла шагъырей этгенди.

Битеу сюзюлген вопрослагъа кёре тийишли оноула этилгендиле.

Культура, спорт, туризм эм асламлы информацияны органлары жаны бла комитетни председатели Заур Апшев Россей Федерацияны Жамауат палатасына кандидатланы кёргюзтюу жаны бла регионла аралы конференциягъа Къабарты-Малкъарны делегациясы къалай къатышханыны юсюнден хапар айтханды. Конференция Дондагъы Ростовда бардырылгъанды. Заур Апшев КъМР-ни Профсоюзларыны биригиулерини председатели П.К.Таовну кандидатурасы Россей Федерацияны Жамауат палатасына кёргюзтюлгенин эмда ахыр оноу а Москвада этиллигин билдиргенди.

Люба БАТЫРОВА.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

ЖАЗЫЛЫУ - 2008

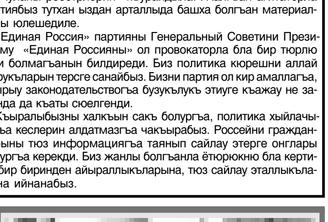

«Заман» ныгъышына къошулайыкъ

Миллет газет -«Заманды»,
Окъугъанлагъа - дарманды.
Хар юйге жаздырайыкъ,
Жангылыкъ алдырайыкъ.

Тау тил иги билирча,
Къуанчлагъа кирирча,
«Заман» хапар жыйды,
Халкъгъа - билим къаады.

Бизни индексибиз - 51532

Эки жылгъа биз ёсюуню жолуна чыкъгъанбыз

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Мени жууукъ заманлада тамамларгъа керек болуп тургъан къыйын проблемала тынгысыз этдиредиле. Ол санда биз сюйгенча терк ёсмеген иш хакъ да, промышленность предприятияланы саны да тийишлисича болмагъанлары, ишсизлик да. Биз аланы оноуларын этмей къоярыкъ тюйюлбюз! Бек башы уа: биз республиканы энишге батылып баргъанын тохтатханбыз, ёсюуню жолуна чыкъгъанбыз, ол жолубузда алгъа барыргъа бизге киши чырмау эталлыкъ тюйюлдю.

-Билемисиз, быллай соруу бере, бир кесек адепсизлик да эте болурма, алай сизни оппонентлеригиз, кадрла политикагъызны сюзе, сиз жаланда шуёхлукъгъа, жууукълукъгъа къарап, аланы алай сайлайсыз дейдиле...

-Кадрла политика бусагъатда жууукълукъда бла танышлыкъда угъай, бек алгъа жуууаплылыкъда, ышаныулукъда, усталыкъда мурдорланады. Алай бир къуллукъгъа мени жууугъум тюшюп къалгъан эсе, мен андан башхадан эсе эки кере къаты сурарыкъма. Ишин бардыралмаса уа, жууукълугъуна къарарыкъ тюйюлме, жеринден бек терк таярыкъды. Кадрла сайлана туруп, бек алгъа, айтханымча, профессионализмге, тюз ниетлиликге, къуллукъгъа, ишине тийишли болгъанына бла къалгъанына къаралады. Ишге алыуну конкурслары да ма ол себепден бардырыладыла. Андан сора да, къырал къуллукъчула аттестациядан дайымда ётедиле. Жууукъ заманда хунерли, фахмулу жаш адамланы Россейни бла тыш къыралланы бек иги вузларында окъутургъа белгиленнгенин кесигиз да биле болурсуз. Республиканы Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерствосунда уллу программа жарашдырылгъанды. Ол кёп да турмай жашауда бардырылып башланырыкъды.

-Жашау журтла бла байламлы проблеманы къалай тамамларгъа айтасыз. Ол республикада бек къыйынларындан бирине саналады.

-Жарсыугъа, ол къуру КъМР-ге угъай, Россейни регионларыны асламысына да уллу проблемады. Кеси да эрттеден бери келеди. Эсигиздемиди, бир классикни: «Фатарла бла байламлы проблема москвачыланы къылыкъларын осалгъа айландыргъанды...»,-дегени. Статистика шартладан, сайтыма келген письмоладан, районлагъа баргъан заманда кёп адамланы тилеклеринден да билеме бу КъМР-де бек къыйын жумушладан бири болгъанын. Ол себепден келир жылда жашау журтланы къурулушларын бардырыу бла байламлы кесибизге уллу борчла салгъанбыз. Коммерциялы угъай, социальный жашау юйлени кёбюрек ишлерге мурат этебиз. «Дубки» микрорайонда сау шахарчыкъгъа 300 минг квадрат метр бёлюннгенди. 2008 жылгъа болмаса да, 2009 жылгъа ол проблеманы бир кесегин тамамларбыз деп турама. Бу ишге ипотека схемала, жашау журтлагъа льготалы кредитле да себеплик этерге керекдиле.

-Ара орамлада жолла шёндю бек тап болгъандыла, сау болугъуз. Башха шахарлада бла элледе жолланы жангыртыуну программасы бармыды?

-Нальчикде жолчула къаллай уллу иш бардыргъанларын барысы да кёре болурла. Ол тохтатыллыкъ тюйюлдю. Элледе жоллагъа ремонт этиу жаны бла да уллу республикалы программа барды. Нальчикде битеу орамланы бла арбазланы тийрелерин тап халгъа келтириуню да ючжыллыкъ программасы жарашдырылгъанды. Иш кёллю, тынгысыз адам болгъанын кёргюзтген шахар башчы салыннган борчланы тамамлар деп ышанама.

-Кёп болмай «Къабарты-Малкъарда жамауат келишиулюк эм тутхучлу айныу ючюн» деген граждан форум республикада биринчи кере бардырылгъанды. Сиз анда тынгылы доклад этгенсиз. Форумгъа къатышханла аланы республикада миллетлени араларында къаугъа къозгъаргъа кюрешген кючле болгъанлары, ала мамырлыкъгъа бла келишиулюкге уллу къоркъуу салгъанлары тынгысыз этдиргенлерин айтхандыла. Бу вопросну сиз къалай бла тамамларгъа дейсиз?

-Жарсыугъа, арт заманда республикада халны бузаргъа кюрешген кючле бардыла. Аланы бир къауумлары уа ишлерин миллет сейирлени къоруулагъан сылтаула бла бардырадыла. Озгъан ёмюрню токъсанынчы жылларында болгъан ишлени жангыртыугъа кюрешмеклик бола тургъаны кёрюнюп турады. Республиканы бугъойну эринине ала келтирмегенми эдиле? Бир халкъны, артда уа башхасыны съездлерини оноулары республиканы миллетлеге кёре чачылыууна жетдирирге аздан къойгъанлары кёплени эслеринде болур. Биз жамауат къуралыуланы республиканы чачылыууна келтирирге боллукъ ишлерине жол берирге эркин тюйюлбюз, ала не огъурлу чакъырыула этип кюрешселе да. Бютюнда, Къабарты-Малкъарда кибик, Россейде да хал башха тюрлю болгъанда. Ким не сюйсе да аны этген заманла озгъандыла. Россей Федерацияда власть кючлюдю, къыралны законларын бузаргъа кишиге да къоярыкъ тюйюлдю. Мен, Конституцияны сакъларгъа борчлу болгъан адамча, не тюрлю политика кючлеге да аны баш мурдорун тутхан болумларына сугъанакълыкъ этиуню унарыкъ тюйюлме, ала къайсы миллетни келечилери да болсунла – манга башха тюйюлдю. Чертип айтыргъа сюеме, бизни гражданланы –ала къайсы миллетден да болсунла, къайсы динни да тутсунла- къолайлыкъларын игилендириуден башха муратым жокъду мени. Анга жетер ючюн, къарыууму, саулугъуму да аярыкъ тюйюлме. Аны бла бирге, ол заманда форумда кёпле айтханларыча, ол муратха жетиуню баш амалы бизни халкъыбызны бирлиги, жамауатыбызны биригиулюгю болгъанлай къалады. Алай болур ючюн, битеу партияланы бла жамауат организацияланы бирикдирлик къымылдау къурааргъа керек боллукъду, ол битеу къыйын проблемаланы юслеринден властьлагъа жетдирип турурча. Быллай мадар республикада келишиулюкню кючлендирирге себеплик этеригине ишексизме.

-Жерни юсюнден оноуну уа къалай бла эм къачан этерге айтасыз?

-Къабарты-Малкъаргъа жерни коллектив халда хайырланыудан тап амал жокъду, деп мен алай къарайма. Аны юсюнден кёп кере да айтханма. Жерни элледе къуралгъан кооперативлеге берирге керекди. Эллилени уа жерге юлюшлери акцияла бла бериледиле, алай ол коллектив иеликден чыгъаргъан аланы эркинликлери болмазгъа керекди. Кёп болмай мен Жер реформагъа хазырланыу эм аны бардырыу жаны бла республикалы комиссия къурауну юсюнден Указгъа къол салгъанма. Аны иши КъМР-де жер бла байламлы халланы жангыча къурауда къырал политиканы тохташдырыу, халкъгъа туура этиллик предложенияланы хазырлау бла байламлы боллукъду. Программаны проектин манга бир айны ичинде берирге керекдиле.

-Республиканы промышленность онгларын айнытыуну программасы уа къабыл этилликмиди?

-Сёзсюз, Къабарты-Малкъарны экономикасын айнытыуну хайырлы амалларындан бири промышленность болгъанлай къалады. Правительство «2007-2010 жыллада промышленностьну айнытыуну баш магъаналы мадарларын» жарашдыргъанды. Сёз бир жылгъа 2 миллиард 716 миллион сом багъасы продукция чыгъарлыкъ жангы производстволаны къурауну, алчы технологияланы хайырланыуну, 1304 жангы ишчи жерни къурауну юсюнден барады. Мадарла жашауда бардырылып башланнгандыла: «Терекалмаз» ОАО 150 ишчи жер бла тёрт общество къурагъанды, 100 ишчи жерге «Керамика-Нальчик» инвестпроектни 2008 жылда февральда ишлетирге белгиленеди. «Телемеханика» ОАО-ну «Деменгили навигация система» деген федеральный целевой программагъа къошууну юсюнден келишим этилгенди. Рособоронэкспорт эм Роспром бла этилген келишимлени чеклеринде электроприборла чыгъаргъан предприятияланы бир къауумун къыралны къоруууланыу-промышленность комплексине къошаргъа мурат этиледи. Бахсанда жылны ахырына 80 ишчи жери бла «Волжанин» автобусланы жыйышдырлыкъ производство ишлеп башларыкъды, Тырнауузда «Каббалкгипс» ООО производствосун кенгерте барады,2008 жылда Заюковода 500 ишчи жери боллукъ цемент заводну къурулушу башланырыкъды. Прохладнаны «Кавказкабель» заводунда, «Налкатда» производствону кенгертирге белгиленеди. Биз бу бюгюнлюкню ишин жангыча къурауну амалларын къыстау излейбиз. Аздан бийик хайырлы, илму бла байламлы болгъан жангы технологиялагъа кёчюуню стратегиясын жарашдырабыз. Бу мадарла этилмеселе, биз башхала бла конкуренциягъа чыдаяллыкъ тюйюлбюз. Продукцияны сатыуну юсюнден айтханда уа, башха регионла бла байламлыкъны кючлендирирге керек болгъан сунама. Мен Россей Федерацияны кёп субъектлерини башчылары бла танышма, аланы юслери бла кёп жумушланы тамамларгъа боллукъду деп, алай къарайма. Бюгюнлюкде уллу предприятияладан артыкъ уллу хайыр чыкъмайды, алай ала ишчи жерлерин, инфраструктураларын, оборудованияларын да сакълаялгъандыла. Ол предприятиялагъа инвесторла табаргъа дейбиз, производствону хайырлы этиуню амалларын излейбиз.Хар бирине да энчи къарарыкъбыз.

-Мен Исламма, КъМКъУ-ну студенти. Университетде, жыр, тепсеу студиядан башха, жаш адамла жыйылырча бир зат жокъду. Республикада «Жаш адамланы башламчылыкълары» деген программа ишлейди деп эшитгенме.Мени акъылыма бу зат келгенди: жаш тёлюге миллет солууну арасын къураргъа. Сиз ол башламчылыкъгъа ыразымысыз? (Къараучудан келген соруу).

-Айхай да, аллай башламчылыкъла керекдиле. Биз аланы жашауда бардырыргъа себеплик да этерикбиз. Дагъыда Нальчикде солууну къурарча эки ара къураргъа умут этгенибизни юсюнден да билдирирге сюеме: «Победа» кинотеатрны орнунда эмда Горный микрорайонда. Аны бла бирге районлада культура юйлени къурулушларын да бардырлыкъбыз. Ол жаны бла бизни уллу программабыз да барды.

-Республикада къагъанакъла, сабийле да кёп ёледиле деп эшитгенме. Бу жаны бла халны игилендирир ючюн не зат этиледи? (Къараучуну соруу).

-Мында болум керти окъуна осалды. Ол къаты сюзюлгенди, мен аны кесим контрольгъа алып турама. Быйыл ёлгенлени санын алты, къагъанакълай ёлгенлени уа эки процентге азайтыргъа къолдан келгенди. Къаллай мадарла этиледиле? Роддомлагъа реанимация оборудование, ол санда бюджетден тышындагъы источникледен да, алыннганды. Республикагъа бизни врачларыбызгъа къошакъ билим берген специалистле чакъырыладыла. Аладан сора да, КъМР федеральный программагъа къошулгъаныны хайырындан, шёндюгю перинатальный араны ишлерге белгиленеди.

-Къабарты-Малкъар Россейге кеси ыразылыгъы бла къошулгъанлы 450-жыллыгъыны байрамы, сиз акъыл этгенден, къалай бардырылгъанды?

-Эштада, анга мен угъай, республикада жашагъанла багъа бичселе тийишли болур. Ала уа ыразылыкъларын билдиргендиле. Къайры барсам да, къатыма адамла келип, биз алагъа къурагъан аламат байрам ючюн ыспас этселе, манга бек хычыуун кёрюнеди. Андан багъалы не зат барды?! Хар зат да биз мурат этгенча болгъан да болмаз, жангылычла, кемчиликле да болгъандыла, аллай уллу проектлени жашауда бардыргъанда алайсыз бир заманда да болмаучуду.

Алай бек игиси, мингле бла адамларыбызны къууанчлагъа, алагъа хазырланыугъа къатышханларыды. Алагъа хазырланнганыбыздан къаллай хайыр алгъанбыз: жангы майданла, жолла, мекямла бла ариу Нальчикни. Ол Россейни бек иги шахарларындан бирине саналгъанды. Андан сора, республиканы шахарларында бла элледе жоллагъа, социальный объектлеге ремонт этилгенди. Алайды да, биз кёп жылланы ичинде, биринчи кере былай биригип, бирча сюелип, республиканы, бизни барыбызны , сабийлерибизни да ырысхы, ниет байлыкъларын ёсдюрюр ючюн, къаты кюрешгенбиз. Байрамны баш магъанасы недеди десегиз- жамауат бир ниетли болалгъаныны, бирикгенини кючюн сезгенди.

Документле

Билдирилгенича, Нальчикде Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны советлерини оноучуларыны жыйылыулары болгъанды. Анда быллай эки обращение къабыл этилгенди.

Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны Координация советини башчыларыны Россей Федерацияны Президенти В.В.Путиннге

ЧАКЪЫРЫУ СЁЗЛЕРИ

Хурметли Владимир Владимирович!

Биз, Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны башчылары, бизни битеу халкъларыбыз сиз бардыргъан курсну толу ангылагъанларын эм бир кибик ыразылыкъда къабыл кёргенлерин эмда Къырал Думагъа депутатла айырыуда даражасы бийикде болгъан, ол къурала туруп, сиз кесигиз башчылыкъ этген «Единая Россия» партияны федеральный тизмесини башында жазылгъаныгъызгъа ыразы болгъаныбызны кесибизни халкъларыбызны атларындан сизге билдиребиз.

Север Кавказны халкълары сизни чынтты патриотнуча эм Россей Федерацияны тийишли битеу миллет башчыныча багъалы кёредиле эм хурмет этедиле. Сиз Россей Федерацияны Президенти болгъанлы Россейни тууарыла барыуун тохтатхансыз, къыралны къорууланыу онгун, къоркъуусузлугъун эм право низамны сакълаучу органларын кючлегенсиз, экономикада къара-къатышлыкъны кетергенсиз, патриотизм кючленирине эм хар гражданин бизни къыралны адамы болгъаны бла ёхтемленирине жетишгенсиз.

Экономиканы айнытыуда алгъа барыу эм къыралны жашаууну битеу сфераларында иги жанына тюрлениуле сиз белгилеген узакъ болжаллы планланы эм программаланы андан ары бардырыргъа, аланы бизни деменгили Ата журтубузну хайырына толусунлай тамамларгъа керек болгъанына шагъатлыкъ этедиле. Аны алай болурун Север Кавказны битеу халкъларыны жамауаты таза жюрекден сюеди.

Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны башчыларыны координация совети

Координация советни председатели Беппайланы С.У.

Жамауат организацияланы башчылары - сопредседательлери:

1. Абазин халкъыны - У.Р.Евгамуков
2. Малкъар халкъыны - Газаланы М.А.
3. Дагъыстанны халкъларыны - Г.Р. Алимирзаев
4. Чюйют халкъыны - Б.М. Шубаев
5. Ингуш халкъыны - Х.М. Атигов
6. Къабарты халкъыны- М.М. Хафицэ
7. Къарачай халкъыны- Катчиланы А.А.
8. «Русь» регион организацияны - Н.Н. Хохлачев
9. Ногъай халкъыны- А.С.Сангелебаев
10. Орус халкъыны («Вече»)- А.Д. Канунников
11. Север Осетия халкъыны- К.Д. Хетагуров
12. Юг Осетия халкъыны - Г.Г.Хугаев
13. Терк къазакъ аскерни - М.В. Инкавцов
14. Черкес халкъыны - В.Д. Кургов
15. Чечен халкъыны - В.А. Дутаев

Миллет диаспораланы жамауат организацияларыны башчылары

16. Азербайджан - А.А. Дадашев
17. Армян- Ж.Ш.Иоаннисян
18. Белорусь - П.Ф. Сидорук
19. Грузин - Г.Б. Лобжанидзе
20. Татар - Д.А. Кожаев
21. Украина - С.И. Харенко

Нальчик ш. 2007 жылда 20-чы ноябрь

Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны башчыларыны Координация советини регионну халкъларына

ЧАКЪЫРЫУ СЁЗЛЕРИ

Биз, Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны башчылары, регионда эм саулай Россей Федерацияда обществолу-политика болумну эсге алып, саулай къыралныча, Север Кавказны битеу жамауаты РФ-ни Президенти В.В. Путинни Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Къырал Думасына депутатла айырыуда «Единая Россия» партияны Федеральный тизмесине башчылыкъ этерге деген оноууна уллу жюрек ыразылыкъда тюбегенибизни билдиребиз.

Къырал Думагъа шёндюгю айырыула - кертисин айтсакъ, В.В. Путинни политика курсун къабыл кёрюуню референдумуду. Биз белгиленнген программаны толусунлай жашауда бардырыргъа эм къыралыбызны айнытыргъа, себеплик этген экономикада, социальный сферада иги жанына белгилеп айтырча, тюрлениуле болдургъан, даражабызны деменгилилигин кючлеуню эм Россейни дуниядa даражасыны кётюрюлюрюн жалчытхан стратегия сакъланыр ючюн, В.В.Путин Россейни миллет башчысы болгъанлай къалырын сюебиз.

Владимир Владимирович къыйын болумда Россей Федерацияны Президенти болуп, история бла алып къарагъанда, къысха болжалны ичинде къыралны оюла барыуун тохтатханды, властьны башындан тюбюне дери ишин къурауну амалын тохташдыргъанды, законлукъну эм право низамны кючлегенди, битеу кючню халкъла аралы эм къыралны кеси ичинде жашау магъаналы проблемаланы тамамлаугъа бирикдиргенди. Экономиканы терк атламла бла айнытыуну эм халкъны жашау къолайын игилендириуню мурдорун салгъанды.

2007 жылда 2-чи декабрьде ол курсну андан ары бардырыуну юсюнден вопрос эм кёпмиллетли Россейде къырал политика тамамланырыкъдыла. Къыралны стратегия планларыны жашауда бардырылыулары: Россейни халкъла аралы деберин кючлеу, демократияны эм граждан обществону институтларын айнытыу, Ата журтну экономикасын эм къорууланыу кючюн андан ары кётюрюу, алагъа къошуп, саууталннган кючлени эм право низамны сакълагъан органланы модернизациялауну коррупциягъа къажау кюреш, эркин эм социальный жууаплылыкъны ангылап ишлеген ата журтлу предпринимательство да айырыуланы итогларына кёре боллукъдула.

Битеумиллет башчы В.В.Путинни къолайлы иши къыралны къытлыкъдан къутулурун эм хайырлы урунууну жолуна чыгъарын жалчытханды. В.В.Путинни планы Россейни халкъла аралы эм къыралны кесини даражасында хорлам, халкъны жашау къолайын кётюрюу, ниет хазнаны айнытыу, историялы хазнаны сакълау болгъанына биз толу ийнанабыз.

Биз, Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны башчылары, регионну халкълары Россейни жашнагъан битеудуния держава болурун сюйгенлерине ишексизбиз, аллай деменгили къырал болуруну жолун Ата журтну чынтты патриоту В.В. Путин уллу таукеллик бла башлагъанды.

Быллай къадар магъаналы жууаплы кезиуде Координация совет Север Кавказны халкъларыны битеу келечилерин политика эм экономика жаны бла ёсюуню эм деменгили Россейни, ол санда регионну, халкъларыны къолайлыкъларын кётюрюуню курсун сакълар эм андан ары бардырыр ючюн, жууукълашып келген айырыулагъа тири къатышып, кеслерини граждан борчларын толтурургъа, тюз сайлау этерге чакъырады.

Север Кавказны халкъларыны жамауат организацияларыны эм къымылдауларыны башчыларыны координация советиi.

Координация советни председатели – Беппайланы С.У.

Жамауат организацияланы оноучулары – сопредседательле:

1. Абазин халкъыны - У.Р.Евгамуков
2. Малкъар халкъыны - Газаланы М.А.
3. Дагъыстанны халкъларыны - Г.Р. Алимирзаев
4. Еврей халкъыны - Б.М. Шубаев
5. Ингуш халкъыны - Х.М. Атигов
6. Къабарты халкъыны - М.М. Хафицэ
7. Къарачай халкъыны - Катчиланы А.А.
8. «Русь» регион организацияны - Н.Н. Хохлачев
9. Ногъай халкъыны - А.С.Сангелебаев
10. Орус халкъыны «Вече» - А.Д. Канунников
11. Север Осетия халкъыны - К.Д. Хетагуров
12. Юг Осетия халкъыны - Г.Г.Хугаев
13. Терк къазакъ аскерни - М.В. Инкавцов
14. Черкес халкъыны - В.Д. Кургов
15. Чечен халкъыны - В.А. Дутаев

Миллет диаспораланы жамауат организацияларыны башчылары

16. Азербайджан - А.А. Дадашев
17. Армян - Ж.Ш.Иоаннисян
18. Белорусь - П.Ф. Сидорук
19. Грузин - Г.Б. Лобжанидзе
20. Татар - Д.А. Кожаев
21. Украина - С.И. Харенко

Нальчик ш. 2007 жылда 20-чы ноябрь

КОММУНАЛЬНЫЙ МЮЛК

Тынчайып къалмагъандыла

Къадалып кюрешиу бла къышха хазырланыу жетишимли бошалып, жылыу бериу башланнган эсе да, «Нальчиктеплоэнерго» ачыкъ акционер обществода урунннганлагъа тынчайып къалыу жокъду. Кёп объектледе хал къалай болгъанына къараргъа, учхаралыкъланы кетере барыргъа керек болады - бек эрттеден тебиреп кечге дери.

Предприятияны къарауунда бюгюнлюкде 51 котельня барды. Алгъын ЖЭК-леде болгъанладан да алагъа сегизиси къошулгъанды. Жарсыугъа, жылыу берген оборудованияны тозурауу 60 процентден атлагъанды, жылыу баргъан ызла уа андан да бек седирегендиле. Аллай болумлада шахарны жылыу бла жалчытыр ючюн, уллу къыйын салыргъа, ырысхы эм заман къоратыргъа тюшеди. Болсада «Нальчиктеплоэнергону» коллективи сууукъладан къоркъмазча чекге жеталгъанды.

КъМР-ни Правительствосуну, Промышленность, отлукъ-энергетика комплекс эм жашау журт-коммунальный мюлк министерствосуну терен къайгъырыулары, болушлукълары бла предприятияны бригадалары жылыу баргъан ызланы седиреген жерлерин алышындырыу, котельняланы тап халгъа келтириу жаны бла бир заманда да болмагъанча кёп иш тамамлагъандыла.

Жылыу берилип башлар кезиуге эки жангы котельня ишленнгендиле, Нальчикни «Юго-Западный» районунда уллу котельняда ремонт ишле бошалгъандыла. Монтаж ишлени келир жазда бардырыргъа деп эки шёндюгюлю котёлла сатып алыннгандыла. «ДВТУ» котельняда, жылыу жи бериу да тохтатылмай, жангы котёлла орнатыла турадыла. Ол иш бошалгъанлай бу районнга жылыу жибериу бютюн ышаннгылы боллукъду. Идаров атлы орамда модуль котельняны орнатыу бла байламлы ишле жуууукъ заманда ахырына жетдирилликдиле. Калюжный орамда «Электроподстанция» микрорайонда салыныргъа деп да аллай котельня мажарылгъанды.

Мекямланы ичлериндеги жылыу баргъан ызла бек эски болгъанлары, ашалгъанлары да уллу жарсыуладан бириди, суу да, жылыу да зырафына кёп кетедиле. Ол ызланы «Нальчиктеплоэнерго» ачыкъ акционер обществону бёлюмюню къарауна ётдюрюуню къайгъысы кёрюле турады, предприятиягъа башчылыкъ этгенле Адиюх посёлкада, Идаров атлы орамда эм Северная орамда жылыу баргъан ызланы иги кесегин жангыртыргъа керек болуп тургъанын да жашырмайдыла. Финанс салымла аслам бёлюнселе, ол къайгъырыулукъ да терк кетериллик эди.

МАМЫРКЪУЛЛАНЫ Людмила.

Байрам

Алгъышла, жырла да- тиширыулагъа

Къабарты-Малкъарда тиширыуланы къымылдауну бла Россейде Ананы кюнюню 85-жыллыгъына атап, Тырнауузну искусстволарыны сабий школунда байрам ингир болгъанды. Ары Элбрус районну депутатлары, тиширыулары, эллени администрацияларыны эм предприятияланы бла учрежденияланы башчылары, жамауат организацияланы келечилери да чакъырылгъан эдиле.

Байрамлы ингирни аллында районну администрациясы бла «Единая Россия» политика партияны бу жерли бёлюмю тиширыулагъа саугъала бергендиле. Мында алгъышлау сёзю бла районну администрациясыны башчысыны къуллугъун толтургъан Сотталаны Къурман сёлешгенди. Битеу аналаны бла тиширыуланы байрамлары бла алгъышлап, ала саулукълу эм ыразхатлы болурларын сюйгенин билдиргенди.

Доклад бла уа районну женсоветини председатели Ахматланы Мариям сёлешгенди. Къабарты-Малкъарда тиширыуланы къымылдаууну тарыхыны эм айныууну юсюнден тынгылы айтып, ала Тырнауузну къурулушуна эм вольфрам – молибден комбинатха да къаллай къыйын салгъанларын белгилегенди. Уллу Ата журт урушда эр кишиле бла бирге сермешген тиширыула да уллу хурмет бла эсгерилгендиле: анала бла эрлери урушда жоюлгъан тиширыула, жер-жерледе ишлеп, бир ненчашар сабий ёсдюргенлерин да энчи чертгенди докладчы. Бюгюнлюкде уа тиширыула ишлемеген жерни тапхан къыйынды. Жашауларында магъаналы ыз къойгъан кёп тиширыуланы атлары айтылгъанды.

Элбрус районну художестволу самодеятельностуну артистлери уа ингирге къатышханлагъа кеслерини жырларын саугъа этгендиле. Ахырында районну тиширыуларына чакъырыу сёз къабыл этилгенди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

КЕНГЕШ

Россейни Федеральный Жыйылыууну Къырал Думасына депутатла сайлаугъа эм КъМР-ни Парламентине алты округда айырыулагъа хазырланнган эм аланы бардыргъан кезиуде право низамны жалчытыу эм айырыу комиссиягъа болушлукъ этиу жаны бла КъМР-де МВД-ны координация арасыны кезиулю жыйылыуу болгъанды.

Хар затны да иги ойлагъандыла

Аны ишине КъМР-ни Айырыу комиссиясыны председателини заместители В.М.Гешев, РФ-ни МВД-сында къуралыулу халда этилген аманлыкъчылыкъгъа эм терроризмге къажау кюреш жаны бла департаментини бёлюмюню начальниги К.Б.Татуев, Россейни МВД-сыны ишчи къауумуну келечилери къатышхандыла. Ала, Къабарты-Малкъарда айырыулагъа хазырланыу не халда болгъанына къарап, керек жерде болушлукъ этерге хазырдыла.

Жыйылыуну КъМР-де ич ишлени министри, милицияны генерал-майору Юрий Томчак ачханды эм бардыргъанды. Ол, жууукълашып келген айырыуланы кезиуюнде къоркъуусузлукъну жалчытыу, жамауат низамны кючлеу жаны бла ишле къалай бардырылгъанларына тынгылы анализ этип, криминал милицияны службасыны, экономика эм налогла жаны бла аманлыкъчылыкъгъа къажау кюрешни управлениясыны, жамауат къоркъуусузлукъну милициясыны алларында жангы борчла салгъанды. Ала, оперативный болумда не аз да тюрлениуле эслегенлей, коммерция структураланы эм адамланы жанларындан депутатха кандидатланы айырыу кампанияларына ахча болушлукъ этилгенин билгенлей, терсликни, законсузлукъну кетериуню къолгъа терк алыргъа керекдиле. Айырыу документлени ары-бери элтген кезиуде, аланы къоркъуусузлукъларын жалчытырыкъ службала шарт тохташдырылгъандыла. Ала къол кётюре туруп эм бюллетеньлени санагъан кезиуде законлукъну жалчытыргъа борчлудула.

Айырыу участкаланы террористледен сакълауну жалчытыуну мадарларына артыкъда сакъ болургъа кереклиси айтылгъанды. Къол кётюрген жерледе эм алагъа жууукъда болум къатыланып иш къалса, этиллик мадарла шарт тохташдырылгъандыла.

Ич ишлени органларыны айырыуланы кезиуюнде къуллукъ этерик адамлары къайда къол кётюрлюклерини юсюнден вопрос да сюзюлгенди. Прописокалары болгъан жерде бир тюрлю сылтау бла къол кётюрюрге заман тапмазлыкъла открепительный талонла алгъандыла.

Хайырланыучу рынокда право низамгъа бузукълукъ этиуге къажау кюреш жаны бла бёлюм быллай затлагъа сакъ болургъа керекди: къол кётюрген кюн учуз багъасы бла кеф этген ичги сатылмазына неда айырыулагъа къатышханладан бирини сейирлеринде, анга болушургъа деп хакъсыз аракъы, чагъыр юлешген дегенча законсузлукъ этилмезине.

Юрий Томчак айырыула жетишимли, бузукъсуз, тап барырлары ючюн къоркъуусузлукъну жалчытыуну эм жамауат низамны къаты сакълауну магъанасын айырып чертгенди.

Вячеслав Гешев КъМР-де МВД-ны оноучуларына, милицияны хар къуллукъчусуна республиканы айырыу комиссиясыны ишине хар кюн сайын болушуп тургъанлары ючюн ыспас этгенди.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

МАКЫТЛАНЫ САФАРГЪА - 90 ЖЫЛ

Къабарты-Малкъарны халкъ поэти, республиканы Къырал саугъасыны лауреаты Макытланы Исхакъны жашы Сафар бу кюнледе 90-жыллыгъын белгилейди. Ол отуздан артыкъ назму китапны чыгъаргъанды. Онгнга жууукъ китабы уа орус тилде Москвада басмаланнгандыла. «Жашауну ауазы», «Жерими бети», «Акъ таула», «Жашауну жазама», «Синие горы», «Белый башлык», «Тринадцать лет», «Поющее сердце» деген китаплары энчи белгилидиле.

Макытланы Сафар бек жашлай окъуна жууаплы къуллукълада ишлегенди. 1936 жылда туугъан эли Кёнделеннге комсомолну Элбрус райкомуну инструктору болуп келгенди. 1938 жылда «Мен жырлайма» деген биринчи назму китабын чыгъарады. Ол жыл окъуна аны СССР-ни Жазыучуларыны союзуна аладыла. Сафаргъа ол заманда жаланда 21 жыл бола эди.

Кеси жашауунда Сафар кёп тюрлю жерледе урунннганды: радиокомитетни баш редактору, партияны район комитетини инструктору болуп да. 1941 жылдан башлап, 1957 жылгъа дери власть органлада, башха жерледе да ишлегенди.

1955 жылда Макыт улу Къыргъызстанны къырал педагогика инсти-

т утун тауусханды. Туугъан жерине къайтхандан сора бир жылдан аны Москвагъа Бийик партия школгъа окъургъа иедиле. Окъуудан сора ол республиканы телевидение эм радио жаны бла Къырал комитетни председателини экинчиси болуп тургъанды. Пенсиягъа чыкъгъандан сора бёлек жылны Мамырлыкъны сакълауну фондуну жууаплы секре тары эди.

Чыгъармаларында кеси заманыны адамларыны сыфатларын къурагъанды. Асламында совет властьны, партия башчыланы, социалист урунууда жетишимлени юслеринден жазгъанды.

Аны чыгъармачылыгъыны элпек заманы 70-чи жыллагъа тюшеди. Малкъар, орус тилледе кёп назму китапларын басмалайды. Сафарны чыгъармаларын дюгер тилге да кёчюредиле. Бир ненча дерслик китап да чыгъарады.

Поэтни кёп назмулары жыргъа салыннгандыла, алагъа халкъ сюйюп тынгылагъанды. «Нальчик кечелени» уа республикада жашагъан хар миллетли да малкъар тилде уста жырлагъандыла – алай сюйген эди жамауат энчи ол чыгъарманы. Саулайда къыркъгъа жууукъ жыр жазылгъанды аны назмуларына.

Адабиятны айнытыугъа салгъан къыйыны ючюн анга алгъа «КъМАССР-ны культурасыны сыйлы къуллукъчусу» (1969ж.), ызы бла «РСФСР-ны культурасыны сыйлы къуллукъчусу» (1975ж.) деген атла берилгендиле. 1985 жылда уа ол республиканы халкъ поэти болады.

Бюгюн а биз сизни Макытланы Сафарны жангы назмулары бла шагъырейлендиребиз.

Жарыкъ кюнлерим

*Жарыкъ кюнлерим мудах
Мудах болгъандыла,-
Татлы тенглерим
Мени къойгъандыла.*

*Къойгъандыла, сен
Ызыбыздан кел деп,
Жаша сау-эсен,
Халкъыбызны кёр деп!*

*Аласыз жашау
Мени инжилтеди.
Жашауну ташлау –
Ол къайры элтеди?*

Жашау, жашау, тынгысызса

*Жашау, жашау, тынгысызса,
Къууанчынгдан бушуунг кёп,
Сен биреуге насыпсызса,
Биреуге уа насыплыса!
Бир арбазны жарытаса,
Бир арбазны жарсытаса!
Дагъыда мен, сайлайма да,
Жашау, сени къучакълайма!
Ажымны уа, байлайма да,
Къаядан энишге быргъайма!
Адамла сени бетингде
Кёп затлагъа юйрендиле,
Сени сыйлы этегингде
Ёзегинги бийледиле!*

Мен сенден кетерме

*Ой, жарлы халкъым,
Мен сенден кетерме.
Турма сен къалкъып,
Таула не этерле?*

*Жарлыса, жарлы,
Мени бла даулашма.
Мен да – малкъарлы,
Мени бла жаулашма.*

*Бийик тауларым
Алаша болурла.
Гара суўларын
Кимле тогъурла?*

*Бийик таулада
Кимле солурла?
«Къайда таулула?» -
Деп кимле сорурла?*

*Ой, жарлы халкъым,
Мен сенден кетерме.
Турма сен къалкъып,
Таула не этерле?*

Тёрттизгинле

*Сабий заман. Тюшлеримде
Кёрюучем кесими учуп.
Бюгюн, мудах кюнлеримде,
Кесими кёреме жунчуп.*

* * *

*Я, Аллах, сенден тилейме
Шуёхларымдан сен сакъла.
Душманларымы билеме,
Аладан кесим сакъларма.*

* * *

*Бир бирден айырылмайла
Кёзлеринг бла къашларынг,
Сени жаратып, марайла
Малкъарыбызны жашлары.*

* * *

*Ариулукъну бередиле
Сени узун кирпиклеринг.
Ала хайран этедиле
Бизни жашланы кёплерин!*

* * *

*Адам, ажал сынамаса,
Жер юсюне сыйынмаз да,
Кесин къырып, санамаса,
Сауутладан тыйылмаз да!*

* * *

*Тюз ишим – къолумда къалам.
Акъ тюшюм – туурамда анам.
Ажал къаламны тюшюрдю,
Къолум суўукъдан юшюд ю.*

Бир бирни тансыкълай

*Адамла, бир бирге къууана,
Адамла, бир бирге ышара,
Жашайыкъ бу жарыкъ дунияда!*

*Къолланы бир бирге узата,
Кёзлени бир бирге къарата,
Жашайыкъ бу жарыкъ дунияда!*

*Адамгъа бетинги жарыта,
Адамгъа къашынгы кенг тарта,
Жашайыкъ бу жарыкъ дунияда!*

*Адамгъа мангылай ачханлай,
Адамны мудахдан чачханлай,
Жашайыкъ бу жарыкъ дунияда!*

*Къыйнамай адамны жюрегин,
Ыразы эте адамны тилегин,
Жашайыкъ бу жарыкъ дунияда!*

*Ангылап адамны къарамын,
Жюрекле бир бирге маралып,
Жашайыкъ бу жарыкъ дунияда!*

*Тансыкълап бир бирни хар кюнде,
Тиширыу жылытып юйюнгю,
Жашайыкъ бу жарыкъ дунияда!*

Малкъар, сакъла кесинги

*Малкъар, сакъла кесинги,
Сакъла къытлыкъ жеринги.
Тышындан файда келмез,
Биреу байлыгъын бермез.*

*Къоншунг онг кёзден кёрмез,
Жеринден санга бермез.
Сенден юлюш чыгъарыр,
Кёзбау сёзюн сыгъалыр!*

*Сакъла тири жашынгы,
Тюйме анга къашынгы.
Тамблагъа таукел къара,
Жарагъаннга сен жара.*

*Сойдурма сен теринги,
Сакъла таулу эллинги,
Сыйыртма аз жеринги,
Къаты къыс эр белинги!*

*Айырылма къошунгдан,
Жеринг тарлыкъ этсе да.
Къайырылма къоншунга,
Жанынга кёп тийсе да.*

Унутмагъыз, мен таулума

*Жанымы къыйыры – сюйген Малкъарым.
Сени юсюнгден жырлай-жырлай, къарт
болдум.
Санга аталгъан татлы сёзюм –
макъамым
Тауларынгы, эллеринги толтурду!*

*Бара баргъан заманланы биринде,
Ким биледи, Малкъарны эллеринде
Турурма таулуланы эслеринде,
Огъесе кетермеми кёллеринден?*

*«Кёзден кетген – кёлден кетер», -
дегенлей,
Къалырмамы унутулуп халкъымда?
Керек болмай, атылгъан тегенелей,
Ийленмезча мени атым талкъымда.*

*Жарлы халкъым, сюйген халкъым,
Малкъарым,
Жашауунгда кёп кюнлени абындынг.
Дагъыда мен хар кюн сайын къаргъанып,
Аллахха ча, жалан санга табындым.*

*Жашауунгда кёп кюнлени абындынг.
Сени бла бирге уа мен да абындым.
Дагъыда бир бирден айырылмадыкъ,
Дагъыда бир бирге къайрылмадыкъ!*

*Жанымы къыйыры – сюйген Малкъарым.
Мен ёлюп кетгинчи, аузумдан кетмезсе.
Къууанчым, бушууум – мени хар халым
Санга ушайды, сен айып этмезсе.*

*Тауларынгда таулу болуп туугъанма,
Такъыр жеринги кёп болуп кёрюрме.
Сени жауунг – мени жауум. Къуугъанма.
Малкъар жерде мен таулулай ёлюрме.*

*Паспортумда жокъ эсе да миллетим,
Къычырама: «Мен таулума!» - деп кесим.*

Китабын окъугъандан сора

Бабаланы Ибрагимге

*Суу шорхаланы тауушу
Эштиле эсли сёзюнгде,
Малкъар халкъны бет жууашы
Сакъланады кёзлерингде.*

*Тюшген ташны ауурлугъу
Турады басып жеринги,
Кёкде шибля дауурлугъу
Къозгъайды тынч жюрегинги.*

*Жер сайынгы къудретинде
Эл жамауат чакълы азбыз.
Аллахны дин хурметинде
Биз да халкъбыз, биз да халкъбыз.*

*Сенляй жашы болгъан тауда
Малкъар атлы ёз халкъыбыз
Жарлы болмаз жаны сауда,
Айтылгъанлай тау атыбыз!*

*Кёкню узакъ жюзлеринде
Жулдузла бла ушакълайса,
Аллахны сакъ кюнлеринде
Малкъар халкъны къучакълайса!*

*Пушкин китаплада бютюн
Орус тилни байыкъдырды,
Акъыллы сёзлеринг бюгюн
Китап тилибизни жангыртды!*

*Поэзияны кёп тилинде
Жашап турургъа керегенг,
Таза назму тизгининде
Чагъып тургъан терегенг!*

*Китабынгы ненча кере
Къайытарып окъусам да,
Аллах аны кеси кёре,
Анча кере къууансам да!*

*Кёп халкъланы тиллеринде
Быллай тизгинле аздыла.
Китапларынг малкъар юйде
Къышны хорлагъан жаздыла!*

*Сени бюгюн жазгъанынгы
Тамбла биреу ангыламаз,
Тил байлыгъын къазгъанынгы
Къабыргъасын къалаялмаз!*

Эсле, жашы, эсле

*Къоншу арбазындан къачмасанг да,
Аланы ызларындан бош чапма.
Халкъынга кёзюнгю ачмасанг да,
Малкъарны тау арбазындан къачма.*

*Къоншу ашлаудан кетмесенг да,
Къоншуланы ызынгдан кюлдюрме,
Халкъынга хайыр этмесенг да,
Тилейме, анга хата да этме!*

*Эсле, жашы, эсле,
Арбазынгда тепсе!*

Ауур сагъышла

*Жарлы Малкъар, жарлы Малкъар,
мен санга
Къайгъы эте, къайгъы эте турама.
Мудах болуп, къарайма Малкъар
тангнга,
Кюнюнге, кеченге да эс бурама.*

*Жарсый-жарсый, башымда
сагъышларым:
Тамблагъы жашауунг къалай болур?
Малкъарымы къызларын бла
жашларын
Къыйынлыкъдан, азаплыкъдан ким
къорур?*

*Жанымча кёрген жаннетли жерими
Къайсы гудучуну аягъы малтар?
Сени ючюн тынгысыз жюрегими
Ачытмайын, сени тамбла ким сакълар?*

*Мен кетсем да кёз жарыгъым –
дуниядан,
Сакъланырмы жарлы халкъым
жеринде?
Малкъарлыла, къатыш болуп,
уяннганда,
Къайсы тилде сёлеширле юйлеринде?*

*Сабийлери таулу тилни аз биле,
Бирлери уа, ана тилин билмейин,
Жаркъмалап сёлешселе, анга кюле.
Не этейик аллайлагъа кюлмейин?!*

*Адетинги, тилинги да тас этсенг,
Ата улу жерингден да сен кетсенг,
Малкъарлы деп сени атынга ким айтыр,
Халкъыбызны тарыхына ким къайтыр?*

*Оза баргъан заманланы биринде
Профессорла, илмучула къозгъарла,
Малкъарлыла тауланы беллеринде
Тургъандыла деп тауланы къазарла.*

*Жарсый-жарсый, башымда
сагъышларым:
Тамблагъы жашауунг къалай болур?
Малкъарымы къызларын бла жашларын
Къыйынлыкъдан, азаплыкъдан ким
къорур?*

*Жарлы Малкъар, жюрегими жартысы
Къайгъы эте, кёлюм тола, кетерме.
Малкъарымы менме деген атлысы
Халкъыбызгъа кишиликни этерле!*

КЕСАМАТ

Жюреклени жырлатхан поэзия

Къабарты-Малкъарны халкъ поэти, республикалы саугъаны лауреаты Макытланы Сафар бюгюнлюкде малкъар поэзияны тёрюнде олтургъан поэтлерибизденди. Аны назму сёзю, халкъгъа огъурлу къуллукъ эте, жюрекледе къанат къагъа, тауда айтыла, тюзде эшитиле, алай келеди. Тауча билмеген да аны сёзлерине жазылгъан жырланы тауча жырлайды. Поэтни «Нальчик кечелери» адамны жюрегин жылытадыла, жырлатадыла.

Биринчи китабына да, баям, Макыт улу «Мен жырлайма» (1936 ж.) деп да аны ючюн атагъан болур. Андан башлап бу бек артда орус тилде чыкъгъан «Ритмы сердца» (Москва, 1978 ж.) китабына дери 40-жыллыкъ жол барды. Поэт, ол жолну келе, кёп назму китап жазгъанды. Ана тилибизде онгнга жууукъ китап, Москвада орус тилде чыгъып да аллай бири.

Аны малкъар поэзияда энчи къол хаты барды. Эстетика кёз къарамы да бирси поэтледен эсе башхаракъды. Аны юсюнден поэт кеси да «Жыяу жол» деген назмусунда айтханды. «Советский писатель» китап басмада бу бек артда чыкъгъан китабы да ол назму бла башланады. «Ким да кеси къадарын излейди, кеси жолун», - дейди поэт ол назмусунда. Ол жаяу жол бла келе, Макыт улу Сафар уллу жолгъа да чыкъгъанды – къыралыбызны китап окъуучуларына элтген жолгъа.

Поэтни бу жангы китабына кёп тюрлю магъаналы назмула жыйылгъандыла. Алай аны ёзеги уа, Сафарны башха китапларындача, Малкъарды, аны Шауурдатлы жери, чууакъ кёгю, адамны ётмек ийис этген къоллары, совет миллетлени шуёхлугъу, къыралыбызны тюнеси, бюгюню, Къабарты-Малкъарны жашауу болуп чыгъадыла.

Табийгъатны юсюнден назмулары кеслерине бютюнда тартадыла. Лирика жигитни сезими, оюму, тынгысызлыгъы алада, къан тамырча, ургъанлай турадыла. Ариулукъну суратларыча, кёз аллыбызгъа келедиле «Шошлукъ», «Сурат», «Жашил жел», «Тауда жауун», «Сабанлыкъ», «Кечеги сёз» деген назмула.

Аланы окъуй, Лев Толстойну сёзлери эсинге тюшедиле. «Насып – ол табийгъат бла бирге болууду, аны кёрюудю, аны бла сёлешиудю», - деген эди ол. Сафар а бизни кавказ табийгъат бла, аны ариулугъу бла, ёлюмсюзлюгю бла сёлеше биледи.

Ол керексиз омакъланыуну сюймеген, болушун болушуча жазгъан, сезимин сурат этген поэтди. Сейирлик тенглешдириуле бла китап окъуучуну бир тамашагъа къалдырайым деген поэтледен тюйюлдю. Аны назмулары жюрегини теренинден келедиле, жазыу амалына, халына кёре боладыла.

Макъыт улуну кёп назмулары орус поэзиягъа тёрели ышанла бла байды. Туугъан жерини табийгъатын суратлай билгенича, ол тиширыуну ариулугъун, адамны жюрек тазалыгъын, аны итиниуюн, муратын да кёргюзте биледи. Юлгюге «Тиширыула, насыплы болугъуз!» деген назмусун алайыкъ. Былай къарагъанда, ол бир бош насийхат назмугъа ушайды. Алай бу назму тиширыуну намыс бийиклигин, тазалыгъын кёргюзтген, аны чыдамлыгъына баш ургъан, ишине махтау салгъан суратды, жырды.

*Тиширыула, насыплы
болугъуз!
Жашаууბузну сиз
жылытасыз,
Жашауда сюймекликден
толугъуз,
Туман чачып, кюнню
жарытасыз!*

«Не этейим?» деген башха назмусунда поэт, айырылыуну ачылыгъын сезе тургъанлай, ийнаныулугъун тас этмеген, сюйген жюрекни суратын береди. Ол – тилекди, уллайгъан адамны сюйгенине тилегиди. «Алыкъа сууумагъанды жюрек, алыкъа барды заман... алыкъа»

Жашырын мудахлыкъ, тиширыуну жюрек сёзюн кёре билмеклик барды аны «Тиширыу» деген назмусунда. «Тиширыуну жюреги жаланды къууанчда, бушууда да» дер ючюн, жашауну кёп ауушларындан ётерге керек эди. Поэтни лирикасында адамны къылыгъын, адамлыкъ къыйматын билдирген ышанла да аз тюйюлдюле. Поэт, жашауну билгенча, адамны къылыкъ ниет байлыкъларын да, адамлыкъ сырларын да туура этеди.

Лирикалы поэзияны арасында хар заманда да поэт кеси турады деп Гегель «Эстетикасында» окъуна айтханды. Жашауну юсюнден оюму, жашау болумланы жюреги бла ётдюрюую Макытланы Сафарны кёп назмуларында кёрюнюп турадыла. Жашауну суратлай туруп, айтыр оюмун кесини энчи къадары бла байламлы этип кёргюзтеди. Ол затланы биз «Чалгъычыла», «Жабалакъ», «Жашыма сёзюм», «Мени атым» деген назмуларында кёребиз.

Болсада «Жюрекни урууу» деген назму жыйымдыкъда лирика назмуланы кёбюсю поэтни энчи кёз къарамы бла чекленип къалмайдыла. Алада туугъан жерге сюймеклик, миллет шуёхлукъ, хар тюз ниетли адамны жюрегинде болгъаныча, алай жашайдыла. Аны алайлыгъына шагъат болгъан назмула: «Малкъар», «Малкъар бла бирге жашайма», «Ёлюмню хорладыкъ», «Урушха къажау назмула», «Солдат урушдан къайтды», «Анала бушууу» эм башхаладыла.

Ахыр тёрт назму уруш бла мамыр жашауну, Уллу Ата журт урушха къатышханланы, урушха налат бергенлени юслеринденди. Сафарны ол назмуларын окъуй туруп, ала керти да совет адамланы, аланы шургулу заманларыны, жарыкъ къадарларыны юслеринден болгъанларын сезгенлей тураса.

Бир санын уруш аулагъында къойгъан солдат юйюне хорламны алып келеди. Ачы жараланы бла уллу къууанчны бирлиги поэтни жюрек отун да жылынадыла. Совет адамны жигитлиги, аны ачы да кюнлери, къууанчлы да танглары жашайдыла назму тизгинледе. Ура тургъан жюрекча, къан тамырча жашайдыла. Аны ючюнмю атагъан болур поэт бу китабына «Жюрекни урууу» деп?

Макытланы Сафар жазыучу нёгерлери бла.

Урушну ачы тютюнюн жарыкъ танг, жашил жел хорлайдыла. Назмула да алышындырадыла бир бирлерин. Мудахлыкъны ызындан жарыкъ назмула келедиле китапда: «Жанкъозла», «Сабий кюледи», «Ышарыу», «Чёплеу башла». Ала, жашауну жарыкъ тюрсюнлерича, энди атарыкъ тангларыбызны белгилерича, насыплы этедиле, умут этдиредиле тангдан, ашхамдан...

Тамара ЭФЕНДИЕВА,
филология илмуланы доктору.
1979 жыл.

Жырчы бла ушакъ

Озгъан ёмюрню 60-чы-80-чи жылларында республикада профессионал композиторланы саны иги кесек эди. Ала жазгъан жырла бюгюн да малкъар эстраданы тутуругъу болгъанлай къаладыла. Макытланы Сафарны назмуларына ала кёп жыр этгендиле. Жырчы Беппайланы Сергей, КъМР-ни халкъ артисти, ол жырланы къараучугъа эшитдирип, алагъа жашау бергенледенди.

Назмулары ангылашыныулудула, тынчдыла

-Къалай бла башланнганды сени бла Сафарны арагъызда творчестволу шуёхлукъ?

- 60-чы – 80-чи жыллада республикада фахмулу композитор Нихат Османов бар эди. Ол кёп ариу макъам жазгъанды, аны жырларын жырчыла сюйюп жырлагъандыла. Нихат болгарлы тюрклю эди да, малкъар тилни да ангылай эди.

Бир жол ол, Макытланы Сафарны назму китабын окъуй келип, аны назмулары музыкагъа тап келишгенлерин ангылайды. Бир къауумуна макъам да жазады. Сора алагъа тынгыларымы тилейди. Мен да жаратама. Алай бла туугъандыла «Кёнделен», «Къара кёзле», «Туугъан жерим», «Тауланы ариу бети», «Любимая песенка старая» деген эм башха жырла.

Мени анам да Макытладанды. Аны себепли ол мени къуру чыгъармачылыгъымда жууукъ адамым тюйюлдю, бюгюн да арабызда ол жылыулукъ сакъланнганлай турады.

Мен кесим да жазгъанма Сафарны сёзлерине музыка, «Жюрекден кетмезсе» деп белгилиди ол жыр. Алай бек айтхылыгъ а «Нальчик кечеледиле».

Бу жырны юсюнден энчи айтайыкъ. Нальчикни юсюнден жырладан ол бюгюн да бек ариулай къалады.

-Аны музыкасын Жеттеланы Мустафир жазгъанды. Биринчи кере ол жырны Тетууланы Шарафутдин бла мен жырлагъанбыз, Къулийланы Борис а гитарада согъа эди бизге. «Нальчик кечеле», кертиси бла да, бек терк белгили болгъан эди. Сора аны сёзлерин орус тилге кёчюрюп, къабартылы жырчы Борис Кужев бла бирге айтып да тургъанбыз. Аны концертледе, къайтарып, экинчи кере жырлатмай къоймагъандыла. Къайсы миллетли да аны малкъар тилде сюйюп жырлаучу эди ол заманлада.

-Композитор назмуну музыкагъа сала, аны сёзлерин тюрлендирирге, къысхартыргъа да тюшеди. Сафарны, композиторну, сени арагъызда аллай даулаш а чыгъыучуму эди?

-Нихат Османов жангы жыр жазса, эм алгъа манга тынгылатханды. Бир-бирде ол, малкъар музыкадан чыгъып, башха жанына кетип да къалыучу эди. Аны кесине айтсам, манга ышанып, даулашмагъанды.

Сафар бла уа аллай зат болгъанды деп эсгералмайма. Анда-мында бир жерин тюрлендирирге тюшсе да, къалай тап эсе да, алай этигиз деучю эди. Арада аллай ышанмакълыкъ болса, ишлеген да тынчды, аллай халда туугъан жырланы ёмюрлери да узакъды.

-Бизни литературада ахшы поэтле бардыла, алай, сен айтханлай, хар назму да жыргъа бирча келишмейди. Сафарны энчилиги уа неде эди?

-Бир-бир поэтлени назмуларын окъусанг, ала сёзлени алай бурадыла, бир жукъ ангыламайса. Аллай тизгинлени музыкагъа салгъанлыкъгъа, тынгылаучугъа къыйын боллукъду аны ангылагъан. Сафарны уа хар назмусу ангылашыныулуду, тили тынчды. Анданды композиторла аны тизгинлерин сайлагъанлары да.

-Сен башында сагъыннган жырланы эсгерсек, алада тиширыугъа неда туугъан журтха сюймеклик айтылады да?

-Алайды. Сафарны назмуларында ата журтха сюймеклик уллу жерни алады. Аны «Туугъан жерим» неда «Малкъарны ариу бети» деген жырларында къаллай сюймеклик, патриот сезим барды.

Сюймеклиг а - аламат сезимди. Ол адамны уллу, ариу, магъаналы ишлеге кёллендиреди.

САРАККУЛАНЫ Асият.

Эски сурат

Шхара тау. Таулула анга Юч къара дейдиле. Тюз аты алайды. Ёмюрлюк бузда сюелгенле уа таулу жашладыла – жол устала. Ала ол кюн ары суратчыны элтип баргъан эдиле. Ол а аланы, тауну, бузну да суратын алып, почта карточкала этгенди. Аланы уа тыш къыраллагъа да иерге бола эди.

Суратны уа дюгерли жаш Черджиев Ийналукъ алгъанды. Аны Нальчикде портретле этген кабинети болгъанды. Тау бийле бла уллу байламлыкъ жюрютгенди. Аланы эллерине барып, ариу жерлени суратха тюшюрюп тургъанды.

Бу сиз кёрген сурат да почта открыткады. Аны уа Ийналукъ XX ёмюрню ал жылларында алдыргъан эди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

СОРУУ-ЖУУАП

Субсидия кимге эм не ючюн бериледи?

Нальчикде жашагъан Улбашланы Хасан, бизге телефон бла сёлешип, быллай соруу бергенди: «Алгъаракълада «Кабардино-Балкарская правда» газетде жашау журт эм коммунальный мюлк жумушла ючюн адамлагъа субсидия берилгенини юсюнден статьяны окъугъанма. Кертисин айтсам, ол болушлукъ кимлеге, къалай бла этилгенин ангыламагъанма. Сизни газетде аны юсюнден толуракъ билдирирге боллукъмуду?»

Хасанны тилегин толтура, КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосуну субсидияла жаны бла бёлюмюню таматасы Шогенова (Оракова) Лейла жиберген билдириуню басмалайбыз.

Субсидия - адресли социальный болушлукъду, гражданланы жашау журт (фатар) эм коммунальный жумушла ючюн къоранчларыны бир кесегин къырал кесине алгъаны бла байламлыды. Ол кимге болса да берилип къалмайды. Бек алгъа жашау журтну мардалы ёлчемини регионал стандарты (бир адамгъа къаллай бир болгъаны) алынады да, ол жашау журт - коммунальный жумушланы регональный стандартына (багъасына) кёбейтилип саналады.

Юлгюге, фатарны жашау жеринден мардагъа кёре бир адамгъа стандарты 18 квадрат метрди деп алайыкъ. Бир квадрат метр жерге коммунальный жумушланы регионал стандарты (багъасы), сёзден, 10 сомду. (Тынч санарча юлгюге алгъанма ансы, аны ёлчеми юй къайда, къаллай болгъанына кёре да тохташдырылады). 18 кв.м х 10 сом = 180 сом. Энди уа ол юйюрде ненча адам болгъанына кёбейтиледи, ахча къаллай бир тёленириги ачыкъланады.

Ма ол къоранчла битеу юйюрге тюшген файданы 22 процентинден оза эселе, юйюрге субсидия бёлюнеди. Былайда бир затха эс бурургъа керекди. Бир къауумла, жашау журт мардадан эки-юч кере уллу эсе да, къоранчла аны жери битеу да алынып саналлыкъ сунадыла. Сёз ючюн, экеулен жашагъан фатар 100 квадрат метрди. Мардагъа кёре уа, коммунальный жумушлагъа къоранчла 36 квадрат метр ючюн саналадыла, артыгъыны багъасы эсепге алынмайды.

Арт юч жылда субсидия алгъанланы (тилегенлени) саны, жарсыугъа, эки кереге жууукъгъа азайгъанды. Аны сылтаулары быладыла: Россей Федерацияны Правительствосуну 2005 жылдан бегимини жорукъларына кёре жашау журт эм коммунальный жумушла бла байламлы къоранчланы тохташдырыуну амалы тюрленнгенди. Энчи айтханда, жашау этерге боллукъ ахчаны бек аз ёлчеми халкъны демография къауумларына кёре белгиленеди, ишлеген адамладан эсе пенсионерлеге бла сабийлеге алаша этилгенди.

Субсидия алыуну къагъытларын жарашдырыу да къыйын эм къоранчлы болгъанды. Аллай болушлукъ излегенле жашау журтха ие болургъа, хайырланыргъа эркинликлерин кёргюзтген документлени копияларын да тапдырыргъа керекдиле. Элледе жашагъанлагъа уа аллай къагъытланы мажаргъан бек къыйынды, ауарасы кёпдю. Нек дегенде ырысхылары мюлк китаплада (похозяйственная книга) жазылгъаны болмаса, эллилени кёбюсюню къолларында аллай эркинлик документле жокъдула. Юйню документлерин жарашдыргъан а алагъа бек къыйын ишледен бириди - къоранчла этиуню да, заман да излейди.

Жашау журт эм коммунальный жумушла ючюн стандартлагъа тийишлиликде саналгъан къоранчла битеулю файданы 22 проценти бла чекленнгени да чырмауланы бириди. Эндиге дери алай болуп тургъан эсе да, субсидия алыу жаны бла хал игилене барлыкъды, баям. Быйылны биринчи июлюндан берисинде бизни республикада регион стандартланы тохташдырыуну жангы амалы хайырланылып тебирегенди. Ол субсидия алгъанланы саны ёсе барырына себеплик этерикди. Юлгюге, жашау юйню мардасы юйюрде адамланы къайсы къауумда, ненча болгъанларына кёре хар бирине энчи тохташдырылады.

Алгъыннгы оноугъа кёре субсидия алыуну жашау журт мардасы юйюрде ненча адам болгъанына къарамай, бир адамгъа 18 квадрат метр эди. Жангы бегим бла аны ёлчеми жангыз жашагъан адамгъа 33 кв. метрди. Экеулен болгъан юйюрде адамланы хар бирине марда 21 кв. метрди. Юйюрде юч адам бар эселе, аланы хар бирине марда алгъыннгы ёлчемде къалдырылгъанды-18 кв. метр. Тёрт адамы болгъан юйюрдегилени хар бирине тохташдырылгъаны 15 квадрат метрди. Бешеулен бола эселе-хар бирине марда 12 кв..метрди. Бир юйюрде алты неда андан кёп адам бар эсе уа, регионал стандарт 10 кв. метр ёлчемде тергеледи.

Ол башхалыкъ, айтханымча, субсидия аллыкъланы санына къошуллукъду. Алгъын жангыз жашагъан адамны фатарыны жери 18 квадрат метрден кёп болса, мардадан озгъаны эсепге кирмей, субсидия бёлюнмей къала эди. Энди уа, сёз ючюн, кеси тургъан пенсионерни жашау журту 33 квадрат метрге дери эсе, ол стандартха келишеди.

Жангы бегимни дагъыда бир энчилиги барды. Алгъыннгы бегимге кёре жашау журт-коммунальный жумушланы багъаларыны стандарты район даражада чекленип эдиле. Быйылдан башлаб а аны ёлчеми муниципальный къуралыулукъланы хар биринде болумгъа кёре энчи тохташдырылады. Андан сора да, жумушлагъа къоранчла саналгъанда, къыш айлада ала а слам ёлчемде алынадыла.

Бизни министерствону специалистлери субсидия алыу бла байламлы болумну юсюнден халкъгъа билдирип турургъа итинедиле. Аллай болушлукъ излегенле къагъытла къурайбыз деп тюрлю-тюрлю очередьледе кёп турмазларын жалчытыуну мадарларын этедиле.

Урунууну эм социальный айнытыуну территориялы управлениялары субсидия бёлюмлери жашау журт - коммунальный мюлкню предприятиялары бла бирге ишлеулерине энчи магъана бериледи. Жумушла ючюн ахча тёлеуню тынчыракъ этер мурат бла коммунальный службала бла байламлыкъла кючлене барадыла. Кредит организацияла бла да алай. Юлгюге, «Социальная карта» деген система хайырланылып, субсидиягъа бёлюннген ахча адамланы коммунальный предприятиялада энчи счётларына кёчюр юледи.

Лейля ШОГЕНОВА,
КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосуну бёлюмюню таматасы.

СЕМИНАР

Этгенлерин кёргюзталгъандыла

Сабийле Къулийланы Къайсынны назмусуна этилген жырны жырлайдыла.

Нальчикде алтынчы номерли орта школда «Дуниягъа ариу кёзден къарагъыз!» деген ат бла республикалы семинар-кенгеш бардырылгъанды. Аны ишине Нальчикни билим бериу департаментини къуллукъчусу Марина Сотникова, аны юйретиу иш жаны бла бёлюмюню специалисти Любовь Этокова, республиканы районларыны бла шахарларыны школларыны директорларыны классдан тышында юйретиу иш жаны бла заместительлери, устазла, бу кюнледе бизни республикагъа Германиядан келип, немецли диаспораны иши бла шагъырейлене тургъан Карл Эммануэль эм Доменик Бюкюр да къатышхандыла. Семинарны уа алтынчы номерли орта школда немец тилден устаз Тетууланы Люба къурагъанды эм бардыргъанды.

Кенгеш Владимир Вороковну Тамерлан Казихановну юсюнден документли фильмин кёргюзтюу бла башланнганды. Андан сора алтынчы классны окъуучулары ахшылыкъны, огъурлулукъну, игиликни юслеринден нарт сёзлени айтхандыла. Къулийланы Къайсынны сёзлерине жазылгъан «Жилтинчик» деген жырны жырлагъандыла.

Немецли къонакъла жыйылгъанлагъа бизни республикагъа не хыйсапдан келгенлерин, ала къолларындан келген болушлукъну бек алгъа сабийлеге этерге сюйгенлерин билдиргендиле. Жабаги Казаноко атлы культура арада ишлеген Фатимат Абазехова уа не заманда да шуёхлукъ, бир бирни ангылаулукъ хорларыкъларына ийнаннганын айтханды эм ол жаны бла кёп тюрлю юлгю келтиргенди.

Семинар-кенгешни борчу- сабийлени школ организацияларыны ишлерин кёргюзтюу, окъуучула аны бютюн терен ангыларча этиу эди. Анга къатышханланы оюмларына кёре, ол аллына салыннган борчну толтургъанды. Къонакъла, къонакъбайла да быллай семинарланы бардыра турургъа керeклилигин чертгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды

Культура

Энчи ызын тапханды

Арт заманда рецептуализм стильде ишлеген художниклени бир къауум кёрмючлери ачылгъандыла. Эдуард Мазлоев да ол къауумданды. Аны энчи кёрмючюне, башхалагъача, КъМР-ни Миллет музейинде къараргъа боллукъду. Ол ачылгъан кюн художникни юсюнден кёп ариу сёз айтылгъанды. Рецептуалланы эм башчысы Руслан Цримов Эдуардны ишлери башха къыраллaны музейлеринде болурларын сюйгенин билдиргенди.

Мазлоев кеси айтханнга кёре уа, аны суратларында рецептуализм стильни алгъадан да кёрюрге боллукъ эди. Алай ол, эсин башхалагъа да бёлюп, энчи ызын табалмай тургъанды. Аны тюз жолгъа чыгъаргъан да Цримовду.

Алайды да, Эдуардны «Тиширыу», «Аналыкъ», «Юйюр», «Ашамаз», «Тюш» деген суратлары Цримовнукъулагъа жуукъдула. Алай ол аны эниклегенди дегенлик тюйюлдю. Художник ары дери киши эс бурмагъан теманы тапханды деп да айтмайбыз: былада ол бурундан келген жигитлени, темаланы да, кесича кёрюп, кесича ачыкълайды.

Лариса РАННАИ.

Кичибалыкъны орта школунда малкъар тилни бла литератураны дерслерине энчи эс бурулады. Ол алай Люаза Хамуковача (суратда) устазла аслам болгъанларыны хайырынданды.

Ол ишин керти да кёлю бла сюйген адамды. Аны биргесине урунннганла Люазаны юсюнден кёп ариу сёз айтханлары, сабийле да анга ышанып келгенлери да анданды.

Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

Спартакиада

Школчула сынашхандыла

Къабарты-Малкъарны физкультура эм спорт жаны бла къырал комитети, КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосу, КъМР-ни Жаш тёлюню ишлери эм жамауат биригиуле бла къырал комитети алгъаракъда аскерге барыргъа жыл санлары жетмеген жашланы республикалы спартакиадаларын ётдюргендиле.

Анга муниципал эришиулени кезиуюнде хорлагъан (1991-1992 жыллада туугъан) 168 окъуучу къатышханды. Спартакиаданы финал оюнларыны тёрт тюрлюсю РОСТО-ну КъМР-де бёлюмюнде бардырылгъандыла. Окъуучуланы кёбюсю иги кёрюмдюле кёргюзтгендиле. Сёз ючюн, Черек районну Аушигер элинден Токбир Журтов 210 кере перекладинада кётюрюлгенди.

Команда зачётда Нальчикни жыйырма тёртюнчю орта школуну келечилери биринчи жерге, ючюнчю номерли орта школуну окъуучулары уа ючюнчю жерге чыкъгъандыла. Лескен районну Аргудан элини ючюнчю номерли орта школуну командасы уа экинчи жерни алгъанды.

Алчы жерлеге тийишли болгъанлагъа КъМР-ни физкультура эм спорт жаны бла къырал комитетини дипломлары эм сыйлы саугъала, аланы устазларына уа грамотала берилгендиле. Ушкокдан атдырыуда бек иги кёрюмдюле болдургъанлары ючюн Нальчикни жыйырма тёртюнчю номерли орта школуна гитче калибрли пневматикалы ушкок берилгенди.

ЖАБОЛАНЫ Акитад.

Ма санга!

Адепли водительлеге саугъагъа-20 литр бензин

ГАИ-ни Красноярск шахарда къуллукъчулары автомашиналаны иелерин ариу къылыкъгъа саугъа бериу амал бла юйретирге деген оноу этгендиле. Инспекторла бюгюнлюкде жолланы бек къоркъуулу жерлеринде – жаяу адамла жолну бир жанындан башхасына ётюучю, алай светофорла орнатылмагъан жерледе – дежурналыкъ этедиле.

Орамдан ётюп бара тургъан адамгъа жол къойгъан водительлени милиционерле 10 неда 20 литр бензинни хакъсыз алыргъа эркинлик берген талонла бла саугъалайдыла. Бир кюн алай бла юлеширге деп инспекторлагъа 2 тонна бензин берилген эди.

ГАИ-ни къуллукъчулары жаяу адамлагъа жол къоймагъан водительле эм орамны бир жанындан башхасына ётерге жарамагъан жери бла баргъан адамла бла тынгылы юйретиу иш бардырып турлукъдула.

Буз таякъланы хатасы

Быйыл юй башдан тюшген буз таякъчыкъла жаралы этген биринчи адамланы аралары нда АБШ-ны бир гражданини да барды. Ол осал иш Къозгъалыуну майданында болгъанды. Кёзюне чып тюшген американы больницада жатаргъа керек болгъанды.

Солуу кюнледе буз таякъчыкъны хатасы 71-жыллыкъ москвачы тиширыугъа да жетгенди. Анга уа Терк болушлукъ этиуню Склифосовский атлы институтуну специалистлери болушлукъ этгендиле эм юйюне ашыргъандыла.

«**Советская Россия**» газетден.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары, Парламентни Аппаратында ишлегенле КъМР-ни Парламентини Аппаратыны ведущий специалисти **ЖАНТУУЛАНЫ Маринагъа** аны атасы **ЖАНТУУЛАНЫ Муталийни** жашы **Мустафа** ёлгени бла байламлы, бушуу этип, къайгъы сёз бередиле.

Дин эм жамаат

Хайырлы келишим

Къабарты-Малкъарны ислам институту кесини статусун тюрлендиргенин бизни газет билдирген эди. Энди ол Абу Ханиф атлы Шимал Кавказ ислам университет деп белгилиди. Бюгюнлюкде битеу Россейде алты ислам университет барды: Москвада, Къазанда, Уфада, Махачкъалада, Нижний Новгородда эм Нальчикде. Мындан ары дин жаны бла билим берген окъуу юйле, бу университетлени филиаллары болуп, ала жарашдыргъан методика бла окъутурукъдула. Бизни ислам университет Къобанны къырал университети бла къаршылыкъда ишлерикди.

Бу кюнледе КъМР-ни Дин управлениясында ол эки окъуу юйню араларында муслийман динни тарыхын эм культурасын билген специалистлени ёсдюрюрге деп келишим этилгенди. Къобанны къырал университетини баш проректору Александр Иванов эм проректор Елена Журавлёва, Шимал Кавказ ислам университетни ректору Чочайланы Шарафутдин, Дин биригиуле бла байламлыкъ жюрютген къырал комитетни жаш тёлюню ишлери эм дин биригиуле бёлюмюню таматасы Арсен Мукожев да болгъандыла.

Келишим да Владимир Путин Россейни муфтийлери бла тюбешиуюнде айтхан программасыны чеклеринде этилгенди. Ол программа уа 2015 жылгъа дери созуллукъду, аны жашауда бардырырча федеральный бюджетден иги кесек ахча бёлюннгенин да билдиргенди Александр Иванов. Дагъыда дин жаны бла алыннган дипломланы (ислам, христиан) башха къырал окъуу юйлени бошагъанда алгъан дипломлагъа тенг этерге деген соруугъа да къарала турады. Ислам, христиан окъуу юйлени устазлары къысха заманны ичинде бу жаны бла билимлерин ёсдюрюрге керекли болгъанларын да белгилегендиле.

Былай биригип ишлеуню магъанасы, Россейдеча, кёп миллетли, кёп динли къыралда обществону бир бирни ангыларгъа, бир бирге тёзерге чакъырыудады.

Л.ФАВОРСКАЯ.

Жол-патруль служба

Къачып узакъ кеталмагъанды

12-чи ноябрьден 18-сине дери кезиуде республиканы жеринде 19 авария болгъанды, алада тёрт адам ёлгенди, 27-лен къыяу тапханды.

Озгъан ыйыкъда алты адам автомашина тюбюне тюшгенди, ол санда бир акъылбалыкъ болмагъан. Сегиз автомашина бир бирлери бла къагъышхандыла.

17-чи ноябрьде, сагъат 16-дан 30 минут озуп, АУДИ автомашинаны водители Тырнауузда Элбрус орамда, 6-чы номерли юйню къатында, жолдан ётюп баргъан алтыжыллыкъ жашны бастыргъанды. Ол, жаралы болуп, больницагъа тюшгенди.

Ыйыкъны ичинде излеуде болгъан ВАЗ-21212 автомашина, регистрация этилгенини юсюнден эки шагъатлыкъ къагъыт, водитель право табылгъандыла. Аладан сора да, федеральный излеуде болгъанладан Къабарты-Малкъарда Урух элде, Север Осетия-Алания Республикада эм Ставрополь крайда жашагъан юч адам къолгъа тюшгендиле. Тийишли документлери болмай, 20 тонна темир сыныкъла элтип баргъан адам тутулгъанды.

13-чю ноябрьде жол-патруль службаны энчи батальонуну инспекторлары оператив-излеу ишлени кезиуюнде Бахсан шахарда жашагъан адамны тапхандыла. Ол, автомашинасы бла ол кюн адам бастырып, алайдан къачып кетгенди. Арада эки кюн озуп, инспекторла Нальчикде Пушкин орамда ВАЗ-21074 автомашинаны водителин - Кисловодскеде жашагъан адамны - тутхандыла. Ол эм аны нёгери Киров орамда уручулукъ этгенлерине ишекликде терсленедиле.

17-чи ноябрьде жол-патруль службаны «Талин» постунда инспекторла Владикавказ шахарда жашагъан биреуде, гашиш наркотикге ушагъан зат табып, сыйыргъандыла.

О.ТКАЧЕНКО.
КъМР-де МВД-ны УГИБДД-сы.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АЛИКАЛАНЫ Владимир, АППАЙЛАНЫ Музафар (баш редакторну заместители), БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну заместители), БИТТИРЛАНЫ Аминат, КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмныйи -42-63-01. Баш редакторну заместительлери - 42-38-21, 47-26-22. Жууаплы секретарь -42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:

Жамауат-политика жашауну бёлюмю- 42-67-68,42-24-02.
Экономиканы бёлюмю - 42-66-73.
Культураны бёлюмю - 42-68-72.
Социальный политиканы бёлюмю - 42-66-76, 47-27-59.
Жангылыкъланы бла спортну бёлюмю - 47-26-39, 42-66-71 .
Письмоланы,рекламаны эм билдириулени бёлюмю - 42-37-94.
Тилманчланы бёлюмю -47-31-28.
Бухгалтерия- 42-30-87
Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн, Россей Федерацияны басманы юсюнден Законуна тийишлиликде, материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Культура эм информация коммуникацияла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет 1905 жылда Революция атлы республикалы полиграфкомбинатда басмаланнганды, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 42-06-51, 42-19-97

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Османланы Хыйса- дежурный редактор; Зезаланы Лида (4-чю бет), Ахматланы Шахида (2-чи бет), Акушуланы Феруза (1-чи бет), Мисирланы Лейла (3-чю бет) - корректорла.

Тиражы 3750 экз. Заказ № 3450

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

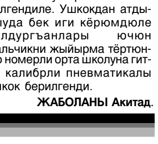

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5